

Informatīvais ziņojums

**“Par aizsardzības nozares sadarbības
stiprināšanu ar Latvijas aizsardzības un
drošības industriju”**

SATURA RĀDĪTĀJS

1. Ievads.....	3
2. Aizsardzības un drošības industrija.....	5
3. Mērķis un paredzamie ieguvumi.....	6
4. Politikas realizācijas principi.....	8
5. Atbalsta politikas virzieni.....	12
5.1. Atbalsts pētniecībai.....	12
5.2. Industriālās līdzdalības nodrošināšana.....	13
5.3. Iepirkumi piegāžu drošības riska mazināšanai.....	13
5.4. Piekļuve NBS infrastruktūrai.....	14
5.5. Informatīvais atbalsts.....	14
6. Izaicinājumi.....	15
7. Secinājumi un priekšlikumi.....	17

1. Ievads

2014.gada 5.septembra NATO apstiprinātā Velsas samita deklarācija paredz dalībvalstu apņemšanos palielināt aizsardzības izdevumus līdz 2% no iekšzemes kopprodukta (IKP), vienlaicīgi nosakot, ka ne mazāk kā 20% no šiem izdevumiem jāatvēl jauna ekipējuma iegādei un investīcijām ar aizsardzības nozari saistītos pētniecības un attīstības projektos.

2012.gada 10.maijā Saeimā apstiprinātā Valsts aizsardzības koncepcija valsts aizsardzības resursu plānošanas kontekstā paredzēja aizsardzības nozares atbalstu tautsaimniecībai, veicot militārās iegādes.

2016.gada 24.maijā Ministru kabinetā atbalstītā un šī gada 16.jūnijā Saeimā pieņemtā jaunā Valsts aizsardzības koncepcija paredz turpmāku konkurētspējīgas militārās rūpniecības attīstību, kas krīzes apstākļos samazinātu valsts atkarību no citu valstu munīcijas un ekipējuma piegādēm, ļaujot autonomi nodrošināt valsts aizsardzības minimālās prasības. Tāpat dokumentā tiek uzsvērta nepieciešamība nodrošināt vietējās zinātniski pētnieciskās bāzes izmantošanu Nacionālo bruņoto spēku (NBS) spēju attīstībai.

Vairāku iepriekšējo Saeimas sasaukumu laikā apstiprinātās valdības¹ savās deklarācijās attiecībā uz iecerēto valsts aizsardzības jomā ir konsekventi iekļāvušas iestrādes par Latvijas zinātniskā potenciāla izmantošanu NBS spēju attīstībā, par vietējo ražotāju iesaistīšanu NBS projektu īstenošanā un Latvijas tautsaimniecības potenciāla izmantošanu NATO apgādēs.

Māra Kučinska valdības deklarācija paredz apņemšanos izveidot nacionālo militāri industriālo bāzi NBS un Zemessardzes apgādes vajadzībām, izmantojot vietējo tautsaimniecības un zinātnes potenciālu, kā arī Latvijas uzņēmumu iesaistīšanu NATO piegādes ķēdēs un ES atbalsta programmās, tādējādi sekmējot jaunu aizsardzības produktu un militāro tehnoloģiju radīšanu².

Ņemot vērā iepriekšminēto, Aizsardzības ministrija (AM) tai piešķirto valsts budžeta līdzekļu un savas kompetences ietvaros ir veicinājusi Latvijas tautsaimniecības un pētniecības potenciāla iesaisti NBS spēju attīstības un uzturēšanas projektos:

- 2013.gada 28.augustā tika parakstīts sadarbības memorands starp Aizsardzības ministriju un Latvijas drošības un aizsardzības industriju federāciju (DAIF Latvija), kurš paredz iesaistīto pušu sadarbību, gatavojot priekšlikumus Latvijas uzņēmumu un pētniecības iestāžu iesaistei aizsardzības nozares projektos;
- Sadarbībā ar DAIF Latvija tiek rīkotas regulāras Industriju dienas³, kuru ietvaros vietējie uzņēmumi tiek detalizēti iepazīstināti ar NBS tuvāko gadu iepirkumu plāniem un vajadzībām apgādes jomā;

¹ Tai skaitā, Valda Dombrovska un Laimdotas Straujumas valdības deklarācijas.

² Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (Rīga, 2016.gada februāris) 80.punkts.

³ Iepriekšējais pasākums notika š.g. 24.februārī, Ādažos.

- Vairāki nozīmīgi NBS attīstības projekti realizēti sadarbībā ar Latvijas ražotājiem. Starp uzskatāmākajiem piemēriem ir NBS formastērpu izveide un ražošana (SRC Brasa), kā arī AS “Rīgas kuģu būvētava” Latvijā būvētie Skrundas klases patruļkuģi;
- Aizsardzības ministrija uzņēmējiem regulāri sniedz tās rīcībā esošo informāciju par NATO plānotajiem iepirkumiem. Attiecīgi paziņojumi tiek publicēti ministrijas mājas lapā un uzņēmumiem tāpat tiek sniegts informatīvs atbalsts reģistrējoties NATO Atbalsta un iepirkumu aģentūras un NATO Komunikāciju un informācijas aģentūras⁴ piegādātāju/pakalpojumu sniedzēju datu bāzē;
- No Aizsardzības ministrijai piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem laika posmā no 2003. līdz 2009.gadam ir atbalstīta virkne Latvijā veiktu pētījumu par dažādām aizsardzības nozares darbībā praktiski izmantojamām tēmām.

Aizsardzības nozares sniegtā atbalsta apjoms Latvijas tautsaimniecībai un pētniecībai līdz šim galvenokārt ir diktējusi ekonomiskā un drošības situācija mūsu reģionā un atbilstoši tai piešķirto valsts budžeta līdzekļu apjoms.

Ekonomiskās krīzes periodā, aizsardzības budžetam sarūkot no vidējā 1,6% no IKP līmeņa uz 0,9% no IKP un aizsardzības sistēmai savus uzdevumus pildot “izdzīvošanas” režīmā, tika apturēts atbalsts pētniecībai. Vienlaicīgi jānorāda, ka laika posmā līdz 2009.gadam Aizsardzības ministrija kopumā finansiāli atbalstīja 50 dažādus ar nozari saistītus pētījumus.

Krievijas agresija Ukrainā un ar to saistītā drošības situācijas pasliktināšanās reģionā likusi pārskatīt valsts budžeta prioritātes, pakāpeniski palielinot Aizsardzības ministrijai atvēlēto līdzekļu apjomu un izvirzot mērķi sasniegt NATO vispārpieņemto 2% no IKP rādītāju jau 2018.gadā.

Vienlaicīgi ar vāji slēpto agresiju Ukrainā, Krievija pēdējo gadu laikā ir strauji virzījusies Baltijas reģiona dienvidrietumos izvietotā Kaļiņingradas apgabala un Krievijas Rietumu apgabala militarizācijas virzienā. Tas Baltijas valstīm liek ar bažām raudzīties uz aizsardzības uzdevumu veikšanai nepieciešamo materiāltehnisko līdzekļu piegāžu drošību potenciāla starpvalstu saspīlējuma vai reģionālas krīzes gadījumā.

Ņemot vērā šādu notikumu attīstības gaitu, kā arī pilnībā apzinoties savu atbildību par papildus piešķirto budžeta līdzekļu izlietošanu valsts tautsaimniecībai un nacionālajai drošībai maksimāli izdevīgā veidā, Aizsardzības ministrija uzskata par nepieciešamu pastiprināt sadarbību ar vietējiem uzņēmumiem, sevišķi atbalstot to ciešāku iesaisti NBS iepirkumos un ar nozari saistītos pētniecības projektos.

---

⁴ *NATO Support and Procurement Agency (NSPA) un NATO Communications and Information Agency (NCI Agency).*

2. Aizsardzības un drošības industrija

Saskaņā ar aizsardzības nozares veikto analīzi⁵, jāsecina, ka Latvijā šobrīd nepastāv skaidri identificējama militārā industrija tās klasiskā izpratnē (ieroču ražošanā un militāro tehnoloģiju attīstīšanā iesaistītu uzņēmumu tīkls), taču Latvijā ir ievērojams skaits uzņēmumu⁶, kuri:

- Ražo aizsardzības un iekšlietu sistēmās izmantojamu ekipējumu;
- Piedāvā uzturēšanas un remonta pakalpojumus aizsardzības un iekšlietu sistēmās lietotam ekipējumam;
- Nodrošina krīzes vai kara laikam kritiski nepieciešamu preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu.

Tāpat Latvijā ir zinātnes centri un zinātnieki, kas spēj dot ieguldījumu aizsardzības nozarē, sekmēt inovatīvu mazo un vidējo uzņēmumu attīstību un celt to konkurētspēju. Atsevišķi no tiem ir apvienojušies tieši aizsardzības jomas pētījumu veikšanai⁷.

Latvijas aizsardzības un drošības industrijas kontekstā būtiski ir arī tas, ka aizsardzības sistēmas iepirkumi nav saistīti tikai ar specifisku militāras nozīmes produkciju. Ievērojama daļa no aizsardzības nozarei atvēlētajiem līdzekļiem tiek tērēti būvniecības un pārtikas iepirkumos. Savukārt lielāko daļu no karavīru individuālā un kolektīvā ekipējuma sastāda divējādas pielietojamības vai militāram pielietojumam nedaudz modificēti civilie produkti (tekstilizstrādājumi, apavi, uzkabes elementi u.c.), kuru ražošanai Latvijā varētu būt pietiekams potenciāls un atbilstoši attiecīgo nozaru uzņēmumi ar iespējām to realizēt.

Arvien nozīmīgāku lomu aizsardzības plānošanā ieņem informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Latvijā šajā nozarē ir vēsturiski izveidojies spēcīgu uzņēmumu tīkls un vairāki no tiem ir veiksmīgi startējuši drošības jomā, sadarbojoties ar NATO iepirkumu aģentūrām un piedaloties attiecīgās jomas NATO projektos⁸.

Fokusējoties uz divējādas pielietojamības preču ražošanu Latvijā pēdējā desmitgadē tāpat ir attīstījušies vairāki vietējie ražotāji, kuri ir pauduši gatavību noteiktos apstākļos (atbalsts produkcijas testēšanas periodā, ilgtermiņā prognozējami iepirkumi) uzsākt aizsardzības nozarei vitāli nepieciešamu militāras nozīmes preču (munīcijas, individuālo aizsardzības līdzekļu u.c.) ražošanu.

Atsevišķos gadījumos sarunās ar uzņēmējiem ir identificēta lielu Rietumvalstu kompāniju interese par militāras nozīmes produkcijas ražošanas vai komplektēšanas līniju izvietojumu

---

⁵ T.sk. pētījums "Aizsardzības nozares valsts atbalsta iespējas vienotā Eiropas Savienības aizsardzības tirgus kontekstā", LNAA Drošības un stratēģiskās pētniecības centrs, 2015.gads.

⁶ Š.g. 24.februāra Industrijas dienā savu dalību bija pieteikuši 160 pārstāvji no 95 uzņēmumiem un pētniecības iestādēm.

⁷ Piemēram, Aizsardzības un militāro tehnoloģiju pētījumu centrs, kurš darbojas Rīgas Tehniskās universitātes paspārnē.

⁸ Piemēram, Latvijas IKT uzņēmums ir izstrādājis datu apmaiņas un transformācijas moduļus NATO *Alliance Ground Surveillance* jeb AGS projekta vadības programmatūrai.

Latvijā (sadarbībā ar vietējiem uzņēmumiem), kā vienu no priekšnosacījumiem norādot pieejas nodrošināšanu atbilstoši militārai infrastruktūrai produkcijas testēšanas nolūkiem. Latvija šādos gadījumos netiek uzlūkota kā galvenais šeit ražotās militārās produkcijas galapatērētājs, priekšplānā izvirzot eksporta tirgus reģionā, kurā objektīvu apstākļu dēļ pašreiz strauji pieaug valstu izdevumi aizsardzībai.

Tāpat pēdējo gadu laikā Latvijā ir izveidojušies un veiksmīgi attīstās vairāki inovatīvi (tā saucamie “start-up”) uzņēmumi (piemēram, bezpilota lidaparātu ražotāji), kuru zināšanas un tehnoloģisko potenciālu, sniedzot zināmu aizsardzības nozares atbalstu, varētu izmantot NBS uzdevumu veikšanai piemērotu produktu izstrādē un ražošanā.

Gadījumos, kad tiek identificēta šādu uzņēmumu esošā vai potenciālā piedāvājuma atbilstība NBS vai mūsu sabiedroto vajadzībām, kā arī ir pārliecība par uzņēmuma kompetenci uzsākt un nodrošināt militāras vai divējādas nozīmes preču ražošanu, viņu atbalsts pilnībā atbilst nacionālajām interesēm valsts aizsardzības un tautsaimniecības attīstības jomā.

Aizsardzības nozarē šobrīd pastāvošā Latvijas ražotāju un pētniecības iestāžu atbalsta prakse atbilst ziņojuma ievaddaļā minētajos politikas plānošanas dokumentos izvirzītajiem uzdevumiem, taču nepieciešama tās ievērojama pastiprināšana, ņemot vērā aizsardzības nozares iepirkumiem atvēlēto līdzekļu sagaidāmo pieaugumu, kā arī Latvijas ģeogrāfiskā izvietojuma un pašreizējās ģeopolitiskās situācijas diktētās realitātes Baltijas valstu reģionā.

3. Mērķis un paredzamie ieguvumi

Valsts aizsardzības garantēšana ir viens no nacionālās drošības sistēmas uzdevumiem⁹. Valdības – kā vienas no būtiskākajām šīs sistēmas sastāvdaļām – rīcībā šī uzdevuma veikšanai jābūt kvalitatīvi ekipētiem un labi apgādātiem Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

Mūsdienīgu aizsardzības spēju attīstīšana un adekvāta to uzturēšana aizsardzības sistēmai pieejamo resursu ietvaros ir ievērojams izaicinājums, kuru Aizsardzības ministrijas skatījumā var atvieglot realizējot nacionālās industrijas atbalsta politiku.

Izaicinājuma apmērus apliecina gan Latvijas līdzšinējā vēsturiskā pieredze, kad krīzes situācijā netika veiktas jau apmaksāta militārā aprīkojuma piegādes, gan Gruzijas un Ukrainas bruņoto konfliktu pieredze, saskaņā ar kuru valstij nelabvēlīga situācija attīstās tik strauji, ka aizsardzības spēki var paļauties tikai uz attiecīgajā brīdī valsts teritorijā pieejamu materiāltehnisko atbalstu un potenciālais pretinieks, izmantojot savā rīcībā esošos konvencionālos līdzekļus vai hibrīdkara metodes, var radīt tādas apstākļus, kuros sabiedroto palīdzība var tikt maldīgi uzskatīta par konflikta eskalāciju veicinošu darbību.

---

⁹ Nacionālā drošības likuma 3.panta 2.daļas pirmais apakšpunkts.

Jāņem vērā arī tas, ka Baltijas jūras reģionā vērojamā drošības situācijas pasliktināšanās nav attiecināma tikai uz Baltijas valstīm. Zināmu apdraudējumu izjūt viss reģions un tas, kombinācijā ar pēdējās desmitgadēs ievērojami samazinātām investīcijām mūsu Eiropas sabiedroto aizsardzības nozarēs, var veidot dabisku situāciju, kurā katra no apdraudētajām valstīm krīzes apstākļos vispirms būs ieinteresēta savas aizsardzības sistēmas stiprināšanā, mazāku vērtību veltot miera laikā noslēgtu saistību izpildei militāro materiālu piegāžu jomā.

Līdz ar to Aizsardzības ministrijas izstrādātās *industrijas atbalsta politikas mērķis* ir veicināt tādas aizsardzības industrijas izveidošanos un pastāvēšanu, kura spēj sniegt praktisku ieguldījumu NBS noteikto miera, krīzes un kara laika uzdevumu risināšanā, mazina NBS piegāžu drošības riskus, ir starptautiski konkurētspējīga un uz eksportu orientēta, pilnvērtīgi izmanto vietējo pētniecības iestāžu potenciālu inovatīvu militāras vai divējādas pielietojamības produktu radīšanai, kā arī ir spējīga iekļauties Rietumvalstu militāro uzņēmumu piegādes ķēdēs.

Aizsardzības nozares pastiprināta sadarbība ar nacionālo aizsardzības industriju un attiecīgu atbalsta politikas pasākumu realizācija paralēli veicinās šādu valsts aizsardzības garantēšanai būtisku uzdevumu izpildi:

- Samazinās aizsardzības sistēmas atkarību no sabiedroto valstu piegādēm apstākļos, kad to veikšana var būt ievērojami apgrūtināta vai neiespējama, vienlaicīgi veicinot NBS spēju autonomi nodrošināt valsts aizsardzības minimālās prasības un tiešā veidā risinot krīzes vai kara laika uzdevumu izpildei kritiski nepieciešamu materiāltechnisko līdzekļu piegāžu drošības jautājumu;
- Veicinās militāri tehniskā aprīkojuma uzturēšanas un remonta spēju attīstību, kā arī NBS nepieciešamo rezerves daļu un citu atbalsta veidu pieejamību, it īpaši krīzes situācijās;
- Veicinās NBS iepirkta aprīkojuma pēcpārdošanas pakalpojumu pieejamību (lietotāju apmācību un konsultācijas, aprīkojuma apkopes un uzlabojumu veikšana), tādā veidā samazinot NBS izmantotā ekipējuma kopējās uzturēšanas izmaksas visā tā dzīves ciklā;
- Nodrošinās aizsardzības sistēmas speciālistu pieeju jaunradītiem produktiem vēl to izstrādes vai testēšanas fāzē, tādā veidā izvairoties no NBS kvalitātes prasībām neatbilstošas produkcijas iegādes nākotnē, vienlaicīgi sniedzot iespēju uzņēmējiem saņemt kompetentu NBS speciālistu konsultācijas par konstatētajiem defektiem un nepieciešamajiem uzlabojumiem;
- Paplašinās aizsardzības sistēmas spēju plānotāju un iepirkumu veicēju zināšanas par aktuālākajiem industrijas piedāvājumiem, ļaujot nozares iepirkumu ietvaros izvēlēties kvalitatīvi un finansiāli atbilstošākos risinājumus.

Sekundārais aizsardzības nozares realizētās industrijas atbalsta politikas mērķis ir valsts aizsardzībai atvēlēto līdzekļu izlietošana nacionālajai tautsaimniecībai maksimāli izdevīgā veidā. Sagaidāms, ka attiecīgās politikas realizācijas ieguvumi tautsaimniecībai būs šādi:

- Nodrošināta aizsardzībai atvēlēto līdzekļu daļēja atgriešanās valsts budžetā vietējo uzņēmumu nodokļu maksājumu veidā;
- Veicināta vietējo uzņēmumu darbavietu saglabāšana un jaunu radīšana;

AiMzin_25072016_IndPol; Aizsardzības ministrijas ziņojuma "Par aizsardzības nozares sadarbības stiprināšanu ar Latvijas aizsardzības un drošības industriju" projekts, VSS-640

- Sekmēta ārvalstu ieguldījumu piesaiste, veicinot Latvijas kā investīcijām pievilcīgas vides atpazīstamību starp lielajiem Rietumvalstu militārās industrijas uzņēmumiem;
- Veicināta inovatīvu un eksportspējīgu militārās vai divējādas pielietojamības preču radīšana un to turpmāka ražošanas attīstība;
- Sekmēta tādu zināšanu pārnese uz Latvijas uzņēmumiem un pētniecības iestādēm, kuras tiem citādi (neiesaistoties sadarbībā ar aizsardzības nozari un Rietumvalstu militāro industriju) nebūtu pieejamas, tādejādi veicinot inovatīvu uzņēmumu attīstību un konkurētspēju, un ceļot attiecīgo pētniecības centru zinātnisko kapacitāti;
- Veicināta Latvijas zinātniskās kapacitātes un potenciāla racionāla izmantošana, sekmējot pētniecības iestāžu un vietējo uzņēmumu praktisku sadarbību NBS un sabiedroto vajadzībām atbilstošu produktu radīšanā, tādā veidā pastarpināti sniedzot ieguldījumu tautsaimniecības attīstībā.

4. Politikas realizācijas principi

Industrijas atbalsta politika ir tieši saistīta ar NBS spēju attīstības plānošanu¹⁰ un aizsardzības nozares realizēto NBS nodrošinājuma politiku. Plānojot un realizējot iepirkumus aizsardzības nozare vadās pēc principa, saskaņā ar kuru katrā realizētajā iepirkumā *pieejamā laika un resursu ietvaros jāpanāk NBS vajadzībām atbilstošākais rezultāts*.

Šāda rezultāta sasniegšanai ir ļoti svarīgi nodrošināt *informācijas pieejamību un tās apmaiņu* starp visām ieinteresētajām pusēm (aizsardzības nozari, industriju un pētniecības iestādēm), kuru efektīva sadarbība ir aizsardzības industrijas atbalsta politikas pamats.

Identificējot NBS vajadzību nodrošinājuma jomā un pārlicinoties par nepieciešamo resursu pieejamību, aizsardzības nozare izvērtē turpmākās rīcības iespējamus virzienus atbilstoši šādiem soļiem:

- Veicot tirgus izpēti tiek noskaidrots vai vajadzība nodrošināma ar tirgū pieejamiem gataviem risinājumiem¹¹ vai arī atbilstošākais rīcības virziens būtu sadarbībā ar uzņēmējiem un pētniecības iestādēm jaunradīts produkts. Gan vienā, gan otrā gadījumā ir svarīgi apzināt vietējo uzņēmumu un pētniecības iestāžu piedāvājumu (ja tāds ir);
- Ja vajadzība nodrošināma ar tirgū pieejamiem gataviem risinājumiem (*COTS* vai *MOTS*), tad tiek noteikts, kādi normatīvie akti piemērojami iepirkuma realizācijai (Publisko iepirkumu likums, Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums vai Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likums). Ja tiek identificēta NBS uzdevumu

¹⁰ Atbilstoši NBS attīstības plānam (šobrīd spēkā esošais apstiprināts MK 2012.gada jūnijā un Aizsardzības ministrijā pašlaik tiek strādāts pie Nacionālo bruņoto spēku attīstības plāna 2016.-2028.gadam projekta).

¹¹ Divējādas nozīmes jeb *Commercial off the shelf (COTS)* un militāras nozīmes jeb *Military off the shelf (MOTS)* produkti.

veikšanai kritiski nepieciešama vajadzība apgādes jomā un tās realizācijas ietvaros būtisks ir piegāžu drošības jautājums, tad ar Ministru kabineta lēmumu iepirkumā var tikt piemērota Līguma par Eiropas Savienības darbību 346.pantā¹² un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/81/EK¹³ ievada 16.daļā¹⁴ nostiprinātā izņēmumu kārtība aizsardzības iepirkumu veikšanai, pamatojoties uz nacionālās drošības vajadzībām (piemērojams pēc attiecīgās direktīvas nosacījumu iestrādes atbilstošos nacionālajos normatīvajos aktos);

- Ja NBS vajadzība apgādes jomā nodrošināma sadarbībā ar uzņēmējiem un pētniecības iestādēm attīstāma produkta veidā, tad tiek identificēti iespējamie aizsardzības nozares sadarbības partneri¹⁵ un attiecīgi aizsardzības nozares rīcībā esošie atbalsta mehānismi. Atbalsts pētniecībai tiek piešķirts balstoties uz Aizsardzības ministrijas noteiktajām militārās zinātnes, pētniecības un tehnoloģiju attīstības vadlīnijām¹⁶. Piešķirot aizsardzības nozares atbalstu militāras vai divējādas nozīmes produktu izpētei, Aizsardzības ministrijai tiek paredzētas tiesības uz attiecīgā izstrādājuma dizainparaugu vai patenta izmantošanu, t.sk. nododot tos ražošanas uzņēmumiem aizsardzības nozares izsludinātu iepirkuma konkursu ietvaros.

Atbalsta piešķiršanā un atbalstāmo pētniecības projektu izvēlē *jāvadās pēc aizsardzības nozares noteiktām vajadzībām* un šādu projektu sagaidāmā rezultāta praktiskas izmantojamības NBS tiešo valsts aizsardzības uzdevumu veikšanā. Ņemot vērā ierobežotu pieejamo resursu apjomu aizsardzības nozares atbalstītos pētniecības projektos jāizvairās no tiešas konkurences nozarēs, kurās Latvijas sabiedrotie iegulda ievērojamus finanšu līdzekļus un iespēju robežās *atbalsta aktivitātes jākoncentrē specifiskos nišas produktos*.

Aizsardzības nozares pētniecībai piešķirtā atbalsta mērķis ir pētniecības iestāžu un uzņēmēju savstarpējas sadarbības rezultātā radīts militāras vai divējādas pielietojamības produkts.

---

¹² Līguma 346.panta b) daļa: “Dalībvalstis var veikt pasākumus, ko uzskata par vajadzīgiem, lai aizsargātu savas būtiskās drošības intereses, kas saistītas ar ieroču, munīcijas un militārā aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību; šādi pasākumi iekšējā tirgū nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem” (līguma sākotnējā redakcijā – 296.panta b) daļa).

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/81/EK (2009.gada 13.jūlijs), ar kuru koordinē procedūras attiecībā uz to, kā līgumslēdzējas iestādes vai subjekti, kas darbojas drošības un aizsardzības jomā, piešķir noteiktu būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesības, un ar kuru groza Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK.

¹⁴ (16) Līguma 30., 45., 46., 55. un 296. pantā ir paredzēti īpaši izņēmuma gadījumi, kad var atkāpties no Līgumā noteikto principu piemērošanas un, attiecīgi, no to tiesību piemērošanas, kuri izriet no šiem principiem. No tā izriet, ka neviens šīs direktīvas noteikums nedrīkstētu liegt noteikt vai piemērot pasākumus, kas ir vajadzīgi tādu interešu aizsargāšanai, kuras ar Līguma noteikumiem ir atzītas par leģitīmām. Tas jo īpaši nozīmē, ka arī uz tādu līgumu slēgšanu, uz kuriem attiecas šīs direktīvas piemērošanas joma, šo direktīvu var neattiecināt, ja to pamato sabiedrības drošība vai arī dalībvalsts būtisku drošības interešu aizsardzība. Tas var attiekties uz tādiem līgumiem gan aizsardzības, gan drošības jomā, attiecībā uz kuriem ir nepieciešamas tik galēji augstas piegāžu drošības prasības un kuri ir tik konfidenciāli un/vai svarīgi valsts suverenitātei, ka pat šīs direktīvas īpašie noteikumi nav pietiekami, lai aizsargātu dalībvalsts svarīgākās drošības intereses, kuru noteikšana ir tikai pašas dalībvalsts ziņā.

¹⁵ Aizsardzības ministrijai jau ir noslēgti sadarbības līgumi ar vairākām Latvijas pētniecības iestādēm (RTU, RSU, LU, LLU un LZA) un šāda prakse tiks turpināta. Paralēli tiks attīstīta Aizsardzības ministrijas sadarbība ar Latvijas uzņēmumus pārstāvošajām nozaru organizācijām.

¹⁶ Apstiprinātas ar aizsardzības ministra 2016.gada 13.aprīļa pavēli Nr.73.

Saikne starp pētniecības iestādēm un atbilstošiem uzņēmumiem tiek nodrošināta caur uzņēmumus pārstāvošajām nozaru organizācijām¹⁷ un ar tām saistītajiem kompetences centriem atbilstoši šādiem soļiem:

- Aizsardzības nozare identificē vajadzību, definē sasniedzamo rezultātu un pieņem lēmumu par attiecīgā projekta realizēšanas lietderību sadarbībā ar Latvijas pētniecības iestādēm;
- Aizsardzības nozare informē atbilstošās pētniecības iestādes un uzņēmumus pārstāvošās nozaru organizācijas par identificēto vajadzību un vēlamo rezultātu. Savstarpējo konsultāciju ceļā tiek noskaidrotas praktiskas iespējas attiecīgā projekta realizēšanai Latvijā;
- Pozitīva atzinuma gadījumā tiek uzsākts iepirkums par attiecīga pētniecības un ražošanas projekta realizēšanu (t.sk., izmantojot konkursa dialoga procedūru¹⁸). Pētniecības iestāžu un uzņēmēju savstarpējo sadarbību projekta realizācijas gaitā koordinē attiecīgā nozaru organizācija. Šādu pētniecības projektu rezultātā radītu produktu prototipi, kā arī dizainparaugu un patentu izmantošanas tiesības ir pieejamas Aizsardzības ministrijai bez jebkādiem ierobežojumiem.

Izmantojamie formāti konsultācijām ar pētniecības iestādēm, Latvijas uzņēmumiem un uzņēmumus pārstāvošajām nozaru organizācijām ir šādi:

- Konsultācijas līdz šim noslēgto Aizsardzības ministrijas un pētniecības iestāžu/nozaru organizāciju sadarbības līgumu un tajos paredzēto informācijas apmaiņas formātu ietvaros;
- Atbilstoši noteiktai apgādes jomai (piem., munīcija, individuālais vai kolektīvais ekipējums) Aizsardzības ministrijas izveidotas darba grupas ar tajās iekļautiem aizsardzības nozares, citu valsts vai pašvaldību institūciju, pētniecības iestāžu, uzņēmumu un nozaru organizāciju pārstāvjiem (pēc vajadzības);
- Konsultācijas (tikšanās) ar atsevišķu pētniecības iestāžu, uzņēmumu vai nozaru organizāciju pārstāvjiem (pēc vajadzības), atbilstoši Aizsardzības ministrijas iekšējos normatīvajos aktos¹⁹ noteiktajai kārtībai.

Realizējot iepriekšminētās darbības tiek ievērots *vienlīdzīgas attieksmes princips* – ikvienam tiek nodrošinātas tiesības saņemt informāciju par aizsardzības nozares realizēto industrijas atbalsta politiku un tās ietvaros pieejamajiem atbalsta mehānismiem. Atbalsta pasākumi tiek realizēti un ar tiem saistītā informācija tiek sniegta saskaņā ar nozares darbību regulējošajiem normatīvajiem aktiem, izvērtējot interesentu profesionālo kompetenci attiecīgajā nozarē, to

---

¹⁷ DAIF Latvija (primāri), Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Elektroenerģētiķu un Energobūvnieku asociācija, Latvijas Elektrotehnikas un elektronikas rūpniecības asociācija, Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija, Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija, Mašīnbūves un metālapstrādes Rūpniecības Asociācija, Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome u.c.

¹⁸ Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likuma 6.panta 3.daļas 3.apakšpunkts.

¹⁹ AM 2012.gada 11.jūlija noteikumi Nr.16-NOT "Kārtība, kādā organizē tikšanās ar rūpniecības nozares pārstāvjiem un citiem komersantiem".

tehniskās iespējas nepieciešamo projektu realizācijai un atbilstību citām normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Nozarei pieejamo līdzekļu maksimāli efektīvas izlietošanas un risku diversifikācijas nolūkos, industrijas atbalsta politikas instrumentu realizācijas gaitā *jāparedz risku un finansiālā sloga sadali* starp aizsardzības nozari, pētniecības iestādēm un uzņēmējiem. Aizsardzības nozares atbalsts sniedzams balstoties uz *līdzfinansējuma principu*.

Pieņemot lēmumu par NBS vajadzību nodrošināšanai nepieciešamajiem iepirkumiem ārpus Latvijas teritorijas, konsultācijās ar iespējamajiem piegādātājiem tiek obligāti *izvērtētas iespējas Latvijas ražotāju piesaistei apakšuzņēmēju lomā*.

Latvijas aizsardzības nozare (uzlūkojot to kā vienīgo noieta tirgu vietējiem ražojumiem) objektīvu apstākļu dēļ nekad nespēs garantēt vietējo militāras vai divējādas nozīmes preču ražotāju veiksmīgu pastāvēšanu un komerciālos panākumus. Iesaistītajām pusēm tas jāņem vērā ikviena industrijas atbalsta projekta ietvaros, *atbalstāmā produkta eksportspēju izvirzot kā vienu no galvenajiem kritērijiem projekta vērtēšanas posmā*.

Ņemot vērā aizsardzības nozares un industrijas sadarbības specifiku²⁰, Aizsardzības ministrijai industrijas atbalsta politikas ieviešanas gaitā jāizvērtē iespējas *stratēģiskās partnerības principa* realizācijai, paredzot atsevišķu militāro vai divējādas pielietojamības preču ražotāju ciešāku iesaisti valsts aizsardzības sistēmā. Princips realizējams balstoties uz citu NATO/ES dalībvalstu pieredzes izpēti, nosakot samērīgus ierobežojumus attiecībā uz šādas sadarbības rezultātā iegūstamo uzņēmēju peļņu (balstoties uz aizsardzības nozarei zināmām attiecīgo materiāltehnisko līdzekļu vidējām cenām līdzīgu ārvalstu ražotāju piedāvājumā), kā arī paredzot šādu stratēģisko partneru pienākumus un uzdevumus darbībai krīzes situācijās²¹.

Aizsardzības nozares un industrijas sadarbības rezultāta (NBS rīcībā esoša produkta vai pakalpojuma) kvalitātei un laicīgai piegādei var būt tieša ietekme uz kopējām valsts aizsardzības spējām un Latvijas karavīru dzīvībām krīzes vai kara laikā. Līdz ar to svarīgs ir *savstarpējās uzticēšanās princips* – aizsardzības nozarei jāvērtē iespējamo sadarbības partneru reputācija un līdzšinējās sadarbības pieredze, nepieciešamības gadījumā un normatīvajos aktos noteiktā kārtībā attiecīgi koriģējot iespējamo partneru izvēli pētniecības un/vai iepirkumu projektu ietvaros.

Aizsardzības nozare dažādos konsultatīvos formātos uzklausa, kā arī saistošajos normatīvajos aktos noteiktās kompetences un resursu pieejamības ietvaros ņem vērā industrijas pārstāvju ieteikumus attiecībā uz industrijai papildus nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem. Attiecīgie pasākumi var nesakrist ar industrijas atbalsta politikā šobrīd

---

²⁰ Paaugstinātas kvalitātes prasības, preču piegāžu drošība/pakalpojumu pieejamība jebkādos apstākļos, paaugstinātas prasības attiecībā uz klasificētas informācijas apriti, ierobežota iespēja ar aizsardzības nozari saistītu produktu realizēšanai brīvā tirgū u.c.

²¹ Piemēram, mobilizācijas sistēmas ietvaros.

norādītajiem atbalsta virzieniem, taču tie nedrīkst būt pretrunā ar šajā dokumentā ietvertajiem politikas realizācijas principiem.

Definējot aizsardzības un drošības industrijas atbalsta politikas ietvaros realizējamās industrijas atbalsta virzienus, *aizsardzības nozare ņem vērā citos valsts politikas plānošanas dokumentos noteiktās prioritātes*. Sevišķi attiecībā uz Ekonomikas ministrijas izstrādātajām Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnēm 2014.-2020.gadam²² un Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātajām Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnēm 2014.-2020.gadam²³.

Aizsardzības un drošības industrijas atbalsta politikas realizācijas gaitā īpaša uzmanība pievēršama tādiem iepriekšminētajās pamatnostādnēs identificētiem risinājumiem, kā sadarbības un tehnoloģiju pārneses sistēmas attīstība, inovāciju sekmēšana un jaunu izaugsmes jomu identificēšana, privātā sektora un zinātnisko institūciju kopīgie pētījumi un to savstarpējās sadarbības attīstība, problemātika ar ierobežotu piekļuvi finansējumam un granti jaunu produktu vai tehnoloģiju izstrādei, kā arī Latvijas ražotāju spēja iekļauties starptautiskās piegādes ķēdēs un jaunu tirgu apgūšanas izmaksu jautājums.

5. Atbalsta politikas virzieni

Ņemot vērā NBS vajadzības, uz klausot uzņēmēju, pētnieku un tos pārstāvošo nozaru organizāciju ieteikumus²⁴, kā arī veicot citu NATO un ES dalībvalstu²⁵ pieredzes analīzi, Aizsardzības ministrija ir identificējusi šādus būtiskākos industrijas atbalsta virzienus:

5.1. Atbalsts ar aizsardzības nozari saistītiem pētniecības projektiem un jaunu militāras vai divējādas nozīmes preču ražošanas uzsākšanai

- Paredz atbalstu ar aizsardzības nozari saistītiem pētījumiem atbilstoši aizsardzības ministra apstiprinātajām Aizsardzības nozares militārās zinātnes, pētniecības un tehnoloģiju attīstības vadlīnijām un tajās noteiktajām prioritātēm;
- Izvērtējot nozarei piešķirto līdzekļu pieejamību un katra atsevišķa atbalstāmā projekta lietderību NBS vajadzību nodrošināšanā, Aizsardzības ministrija šī atbalsta virziena ietvaros var īstenot citus atbalsta pasākumus. Piemēram, izveidojot grantu sistēmu inovatīvu militāras un divējādas nozīmes produktu atbalstam vai sniedzot atbalstu Latvijā jaunradītam produktam, kļūstot par tā sākotnējo pircēju (*launching customer*),

²² Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2013.gada 28.jūnija rīkojumu Nr.282.

²³ Apstiprinātas ar Ministru kabineta 2013.gada 28.decembra rīkojumu Nr.685.

²⁴ AM un DAIF Latvija kopīgi organizētās industrijas dienas diskusiju ietvaros, kā arī divpusējo tikšanos formātā.

²⁵ Nīderlandes, Lielbritānijas, Francijas, Somijas un Igaunijas.

tādā veidā stimulējot jaunu tehnoloģiju ieviešanu un stiprinot uzticību attiecīgajam izstrādājumam citu potenciālo pircēju vidū;

- Atbalsta virziena ietvaros izveidojama arī atsevišķa grantu sistēma ar aizsardzības nozari saistītu nākotnes nepieciešamību definēšanai un priekšizpētei, kā arī identificējama tās darbību koordinējošā institūcija. Šāds instruments ļaus izveidot un uzturēt zināšanu bāzi attiecīgajā jomā, kuru aizsardzības nozares pārstāvji varēs izmantot plānojot nākotnes iepirkumus un to realizācijas vai atbalsta iespējas sadarbībā ar vietējo industriju.

5.2. Industriālās līdzdalības nodrošināšana

- Lielo ārvalstu iepirkumu projektu²⁶ plānošanas ietvaros aizsardzības nozarē tiek obligāti izvērtēta Latvijas uzņēmumu industriālās līdzdalības nodrošināšana apakšuzņēmēju lomā²⁷;
- Vienlaicīgi ar vietējo apakšuzņēmēju iesaisti, jāveicina zināšanu pārnese šo iepirkumu rezultātā attīstīto NBS jauno militāro spēju uzturēšanas nolūkiem;
- Apzinoties Latvijas uzņēmumu šā brīža ierobežoto piedāvājumu militāro preču ražošanā, šāda līdzdalība var tikt attiecināta arī uz projekta ietvaros iepērkamo materiāltehnisko līdzekļu uzturēšanas, apkopes un remonta pakalpojumiem.

5.3. NBS krīzes vai kara laika uzdevumu veikšanai kritiski nepieciešamu militāras nozīmes preču iepirkums Latvijā, ar mērķi maksimāli samazināt piegāžu drošības riskus

- Paredz iepirkuma līguma slēgšanu balstoties uz Līgumā par Eiropas Savienības darbību (346.pants) un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/81/EK (ievada 16.daļa) noteiktajiem izņēmumiem aizsardzības iepirkumu veikšanai (piemērojams pēc attiecīgās direktīvas nosacījumu iestrādes atbilstošos nacionālajos normatīvajos aktos);
- Šāds iepirkums nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem un ir attiecināms tikai uz ieroču, munīcijas un militārā aprīkojuma ražošanu²⁸;
- Piemērojams ar Ministru kabineta lēmumu un tikai izņēmuma gadījumos attiecībā uz tādiem materiāltehniskajiem līdzekļiem, no kuru piegāžu drošības krīzes vai kara laikā ir tiešā veidā atkarīga NBS spēja autonomi nodrošināt valsts aizsardzības minimālās prasības.

5.4. Nodrošināta uzņēmēju piekļuve NBS infrastruktūrai un materiāltehniskajiem līdzekļiem militāras vai divējādas nozīmes izstrādājumu prototipu vai gatavās produkcijas testēšanas nolūkos

- Atbalsta virziena realizācijas ietvaros Aizsardzības ministrija nosaka un kontrolē kārtību, kādā tiek nodrošināta industrijas pārstāvju piekļuve NBS infrastruktūrai,

²⁶ Projekta sagaidāmās izmaksas ir vienādas vai lielākas par 3 miljoniem EUR.

²⁷ Atbilstoši Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likuma 23.panta 4.daļai un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/81/EK (2009.gada 13.jūlijs) 21.panta 4.daļai

²⁸ Saskaņā ar Eiropas Savienības kopējo militāro preču sarakstu (apstiprināts Eiropas Padomē 2012.gada 27.februārī).

ievērojot saistošajos normatīvajos aktos noteikto attiecībā uz drošību, atbildības sadalījumu un citiem saistītajiem jautājumiem;

- Atbalsta virziens pamatā paredzēts, lai nepieciešamības gadījumā nodrošinātu uzņēmēju piekļuvi tādiem NBS infrastruktūras objektiem kā mācību/šaušanas poligoni un mācību centri. Jau šobrīd ir identificēti vairāki uz eksportu orientēti Latvijas uzņēmēji (piemēram, munīcijas vai ūdenslīdzēju aprīkojuma ražotāji), kuriem šāds atbalsts būtu nepieciešams;
- Atbalsts sniedzams saskaņojot to ar aizsardzības nozares vajadzībām, netraucējot NBS likumā noteikto ikdienas uzdevumu veikšanai.

5.5. Informatīvais atbalsts aizsardzības nozares vajadzību, plānoto iepirkumu un industrijai pieejamo atbalsta mehānismu jomā

- Paredz nodrošinātu pieeju attiecīgajai informācijai ar Aizsardzības ministrijas mājas lapas starpniecību (tik tālu, cik tas nav pretrunā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem);
- Tiek turpināta Industrijas dienas formāta informatīvo pasākumu turpmāka rīkošana (vismaz vienu reizi gadā);
- Organizēts Latvijas uzņēmēju forums – Aizsardzības ministrijas mājas lapā tiek piedāvāta iespēja Latvijas uzņēmumu reģistrācijai, tādā veidā informējot aizsardzības nozari par sava uzņēmuma piedāvājumu. Aizsardzības ministrija nodrošina attiecīgās datu bāzes pieejamību nozares iepirkumu veicējiem, tādejādi sekmējot viņu informētību par Latvijas ražotāju piedāvājumu;
- Atbilstoši NBS identificētajām vajadzībām tiek organizētas daudzpusējas konsultatīvas tikšanās nozaru ietvaros (piem., ar munīcijas ražotājiem, tekstilizstrādājumu ražotājiem u.c.);
- Notiek regulāras divpusējas konsultācijas ar uzņēmējiem, pētniecības iestādēm un tos pārstāvošām nozaru organizācijām (balstoties uz noslēgtajiem sadarbības līgumiem un nozarei saistošajos normatīvajos aktos noteikto kārtību).

Papildus iepriekšminētajiem, Aizsardzības ministrija turpina un atbilstoši resursu pieejamībai pakāpeniski paplašina citus aizsardzības un drošības industrijas atbalsta pasākumus – atbalstu līdzdalībai starptautiskās militārās industrijas izstādēs, industrijas pārstāvju iekļaušanu ministrijas delegācijā dodoties ārvalstu vizītēs, informācijas izplatīšanu par nacionālo industriju tiekoties ar ārvalstu militāro uzņēmumu delegācijām, informatīvais un administratīvais atbalsts NATO aģentūru un dalībvalstu iepirkumu kontekstā.

Aizsardzības ministrija visus augstāk minētos industrijas atbalsta pasākumus un virzienus īstenošai tai piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros.

Ņemot vērā Latvijas aizsardzības un drošības industrijas struktūru (dominējošs divējādas pielietojamības preču ražotāju īpatsvars), industrijas atbalsta politikas ietvaros tāpat aktīvi izmantojami valstī pieejamie vispārējie uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti:

- Ekonomikas ministrijas koordinētās valsts un ES fondu aktivitātes uzņēmējdarbības veicināšanai – atbalsts inovācijām (kompetenču centri, jaunu produktu ieviešana ražošanā, tehnoloģiju pārnese), kā arī mazo un vidējo komersantu konkurētspējas veicināšanai (aizdevumi, garantijas, riska kapitāls, klasteru programma, starptautiskās konkurences veicināšana, industriālo zonu attīstība un tehnoloģiju akseleratori);
- Citi Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras piedāvātie atbalsta mehānismi finansējuma piesaistes, uzņēmējdarbības uzsākšanas, eksporta veicināšanas un investīciju piesaistes jomā;
- Ārlietu ministrijas kapacitāte Latvijas ārējo ekonomisko interešu realizācijā un aizstāvībā (politiskais lobījs, vēstniecību tīkls, atbalsts administratīvo barjeru un protekcionisma pārvarēšanā, biznesa kontaktu veidošana).

6. Izaicinājumi

Industrijas politikas ietvaros paredzēto atbalsta pasākumu realizēšana ir saistīta ar zināmiem riskiem un izaicinājumiem, kuri jāņem vērā ikviena atbalsta virziena realizēšanas ietvaros. Balsoties uz līdzšinējo aizsardzības nozares sadarbības vēsturi ar uzņēmējiem un pētniecības iestādēm, kā arī analizējot citu sabiedroto valstu pieredzi, Aizsardzības ministrija ir identificējusi šādus potenciālos izaicinājumus un iespējamus risinājumus to ietekmes mazināšanai:

Sagaidāmie izaicinājumi	Iespējamie risinājumi saistīto risku ietekmes mazināšanai
<i>Nepietiekoši attīstīta uzņēmēju un pētniecības iestāžu savstarpējās sadarbības kultūra un ar to saistīti trūkumi tehnoloģiju pārneses sistēmā (pētniecības projekti nevainagojas ar attiecīgā pētniecības objekta ieviešanu ražošanā vai tie vispār nav saistīti ar praktiski pielietojamiem militāras un divējādas nozīmes produktiem).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Aktīvs dialogs ar pētniecības iestādēm un uzņēmumus pārstāvošajām nozaru organizācijām projekta mērķu definēšanas un visā projekta realizācijas laikā; - Attiecīgu prasību (par tehnoloģiju pārnesi ražošanā) piemērošana, izmantojot iepirkumus ar konkursa dialoga procedūru; - Divējādas pielietojamības preču gadījumā tiek izvērtēta iespēja izmantot Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esošos atbalsta rīkus, kas tieši vai netieši veicina tehnoloģiju pārnesi no pētniecības uz ražošanas fāzi (kompetenču centri, klasteru programma u.c.);
<i>Riski, kas saistīti ar pētniecības projektu iespējamu neizdošanos (netiek sasniegts izvirzītais projekta mērķis un nav iespējams</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Finansiālā riska dalīšanas principa ievērošana visos projektu realizācijas posmos; - Rūpīga projektu jomas un sadarbības partneru izvēle, izvērtējot iesaistīto pētniecības iestāžu,

<p>uzsākt attiecīgā izstrādājuma ražošanu).</p>	<p>uzņēmumu un nozaru organizāciju kompetenci, kā arī līdzšinējo sadarbības pieredzi (ja tāda ir bijusi);</p>
<p><i>Nacionāla līmeņa monopolistu izveidošanās risks</i> un šādas situācijas iespējamā ietekme uz NBS vajadzībām iepirkamo izstrādājumu izmaksām.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Industrijas atbalsta politikā paredzētā stratēģiskās partnerības principa realizācija attiecībās ar atsevišķiem valsts aizsardzībai sevišķi svarīgiem militāru vai divējādas pielietojamības preču ražotājiem un tā ietvaros noteikti samērīgi ierobežojumi²⁹ attiecībā uz šādu uzņēmumu peļņu; - Garantētas Aizsardzības ministrijas tiesības attiecībā uz aizsardzības nozares finansētu projektu rezultātā iegūtu izstrādājumu dizainparaugu vai patentu neierobežotu izmantošanu (t.sk. nepieciešamības gadījumā meklējot citus iespējamus attiecīgo izstrādājumu ražotājus); - Būtiska finansiālā pamatojuma gadījumā vienmēr tiek rezervēta iespēja attiecīgos iepirkumus veikt arī ārpus Latvijas;
<p>Iespējamie <i>izstrādājumu kvalitātes riski</i>, aizsardzības nozarei veicot jaunradītu (ilglaicīgā lietošanā vēl nepārbaudītu) produktu iegādi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Produkcijas testa partiju iegāde un aprobācija NBS; - Produkcijas paraugu testēšana pirms piegādēm (t.sk. neatkarīgās laboratorijās); - Aktīva projekta norises kontrole visos tā realizācijas posmos (ja iespējams un ja runa ir par aizsardzības nozares atbalstīta projekta rezultātā jaunradītu produktu);
<p>Izaicinājumi, kas saistīti ar <i>aizsardzības nozares (gala lietotāja) kompetenci attiecībā uz specifiskās/pētniecības uzdevuma izstrādi</i> (kvalificētu cilvēkresursu trūkums, kas ietekmē nozares vajadzību definēšanas kvalitāti un laiku).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Palielināti aizsardzības nozares ieguldījumi attiecīgā problēmjaudātuma risināšanai (atbilstoši budžeta iespējām); - Ciešāka aizsardzības nozares un pētniecības iestāžu sadarbība projekta priekšizpētes fāzē (sevišķi izmantojot 5.1. punktā paredzēto grantu sistēmu un tās rezultātā veidojamo zināšanu/pieredzes bāzi);
<p>Industrijas atbalsta politikas ietvaros <i>īstenojamo projektu realizēšanai nepieciešamā laika jautājums</i> (sagaidāms, ka tas būs ilgtermiņa process, savukārt NBS vajadzības nodrošinājuma jomā lielākoties ir neatliekamas un</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Industrijas atbalsta pasākumu pakāpeniska realizācija, sākotnējā fāzē meklējot iespējas maksimālai esošā Latvijas industrijas un pētniecības iestāžu piedāvājuma izmantošanai; - Industrijas un pētniecības iestāžu pārstāvju informēšana par NBS aktuālākajām vajadzībām arī vidējā un ilgtermiņā, ļaujot laicīgi sagatavoties un

²⁹ Balstoties uz aizsardzības nozarei zināmām attiecīgo materiāltehnisko līdzekļu vidējām izmaksām līdzīgu ārvalstu ražotāju piedāvājumā.

esošās drošības situācijas ietvaros jārisina cik ātri vien iespējams).	saprast vietējās industrijas iesaistes iespējas; - Atsevišķos gadījumos var tik izvērtētas iespējas pielāgot iepirkumu plānus (grafikus) atbilstoši vietējās industrijas piedāvājumam (ar Ministru kabineta lēmumu, izvērtējot šāda lēmuma ietekmi uz NBS spēju attīstību vai uzturēšanu).
--	---

7. Secinājumi un priekšlikumi

7.1. Ziņojumā piedāvātie industrijas atbalsta virzieni ir balstīti uz Latvijas aizsardzības sistēmas vajadzībām un spēja veicināt NBS uzdevumu izpildi jāuzskata par primāro to piemērošanas kritēriju, sevišķi šā brīža reģionālo drošības izaicinājumu kontekstā.

7.2. Aizsardzības ministrijai:

- 7.2.1. Jāizstrādā un aizsardzības ministram jāiesniedz izskatīšanai Ministru kabinetā normatīvo aktu grozījumu projekti, kas nepieciešami ziņojuma 5.3. un 5.4. apakšpunktā identificēto industrijas atbalsta pasākumu realizēšanai attiecībā uz NBS uzdevumu izpildei kritiski nepieciešamu materiāltehnisko līdzekļu piegāžu drošības jautājumu un uzņēmēju piekļuvi NBS infrastruktūrai militāras vai divējādas pielietojamības produkcijas testēšanas nolūkos;
- 7.2.2. Jāveic turpmāka analīze par iespējamajiem grozījumiem normatīvajos aktos, kas varētu būt nepieciešami pārējo ziņojumā iekļauto industrijas atbalsta virzienu un politikas realizācijas principu īstenošanai (sevišķi attiecībā aizsardzības nozares atbalstu pētniecībai, industriālās līdzdalības nodrošināšanu un informatīvo atbalstu aizsardzības nozares iepirkumu jomā);
- 7.2.3. Apakšpunktā 7.2.1. norādītie normatīvo aktu projekti sagatavojami un iesniedzami izskatīšanai Ministru kabinetā ne vēlāk kā līdz 2016.gada 31.decembrim. Apakšpunktā 7.2.2. norādītie normatīvo aktu projekti sagatavojami un iesniedzami izskatīšanai Ministru kabinetā pastāvīgi, atbilstoši industrijas atbalsta politikas realizācijas gaitā identificētajai vajadzībai.

7.3. Atsevišķu ziņojumā ietvertu industrijas atbalsta pasākumu realizēšanai nav nepieciešami spēkā esošo normatīvo aktu grozījumi vai jaunu izstrāde. Aizsardzības nozares identificētas nepieciešamības gadījumā šādu atbalsta pasākumu realizācija tiek uzsākta (šobrīd realizēto gadījumā – pastiprināta) uzreiz pēc šī ziņojuma apstiprināšanas Ministru kabinetā;

7.4. Aizsardzības ministrija ir koordinējošā iestāde aizsardzības un drošības industrijas atbalsta politikas realizācijā. Ņemot vērā to, ka aizsardzības un drošības industrijas politikas ietvaros realizējamo atbalsta pasākumu loks pārklājas vai tiešā veidā saistāms ar citu ministriju atbildības laukā esošām nozarēm, Aizsardzības ministrijai ar industrijas atbalsta politiku saistītās darbības atbilstoši to piederībai jākoordinē ar citām ministrijām. Sevišķi

pastiprināta koordinācija nepieciešama ar Iekšlietu ministriju, Ekonomikas ministriju un Ārlietu ministriju;

7.5. Operatīvai un saskaņotai Latvijas aizsardzības un drošības industrijas atbalsta politikas virzienu/instrumentu koordinācijai Iekšlietu ministrijai, Ekonomikas ministrijai un Ārlietu ministrijai iestādes ietvaros jānorīko attiecīga atbildīgā kontaktpersona. Ekonomikas ministrijas gadījumā šāda kontaktpersona nepieciešama arī Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrā;

7.6. Sadarbību ar pētniecības iestādēm un uzņēmējus pārstāvošajām organizācijām industrijas atbalsta politikas ietvaros Aizsardzības ministrija strukturē atbilstoši noslēgtajiem sadarbības līgumiem un/vai industrijas atbalsta pasākumu realizācijas laikā identificētajām vajadzībām. Latvijas Drošības un aizsardzības industriju federācija ir uzskatāma par primāro aizsardzības nozares sadarbības partneri industrijas atbalsta politikas realizācijas ietvaros;

7.7. Industrijas atbalsta plānošana nav vienīgais jautājums, kurā nepieciešama koordinēta informācijas apmaiņa starp aizsardzības nozari un uzņēmumus pārstāvošajām (vai citām) nevalstiskajām organizācijām. Ņemot vērā iepriekšminēto, Aizsardzības ministrija var izveidot konsultāciju mehānismu (forumu), kura ietvaros veic pārrunas ar visām ieinteresētajām pusēm atbilstoši identificētajai nepieciešamībai.

7.8. Industrijas atbalsta politikas veiksmīgai realizācijai nepieciešams arī pašas industrijas atbalsts, piemēram, piedāvājot risinājumus jautājumā par negodprātīgu uzņēmēju rīcību aizsardzības nozares iepirkumu ietvaros vai arī nodrošinot aizsardzības spēju plānotājiem un iepirkumu veicējiem pastāvīgi pieejamu un viegli pārskatāmu aktuālāko informāciju par Latvijas uzņēmumu un pētniecības iestāžu piedāvājumu;

7.9. Balstoties uz nepieciešamību pilnveidot ziņojumā ietvertos aizsardzības nozares, uzņēmēju un pētniecības iestāžu sadarbības modeļus atbilstoši NBS vajadzībām un sadarbības laikā gūtajām atziņām, Aizsardzības ministrija precizē aizsardzības un drošības industrijas atbalsta politiku ne retāk kā reizi 2 gados.

Aizsardzības ministra vietā –
izglītības un zinātnes ministrs

K. Šadurskis

Vīza: valsts sekretārs

J. Garisons

19.10.2016,15:34

4743

M.Mežulis

tālr.: 67335166, fakss: 67229150,

e-pasta adrese: martins.mezulis@mod.gov.lv

AiMzin_25072016_IndPol; Aizsardzības ministrijas ziņojuma “Par aizsardzības nozares sadarbības stiprināšanu ar Latvijas aizsardzības un drošības industriju” projekts, VSS-640